

Warszawa, dnia 4 lutego 2016 r.

Poz. 143

**OBWIESZCZENIE
MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH I ADMINISTRACJI**

z dnia 8 stycznia 2016 r.

**w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji
w sprawie kierowania ruchem drogowym**

1. Na podstawie art. 16 ust. 3 ustawy z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (Dz. U. z 2015 r. poz. 1484 i 1890) ogłasza się w załączniku do niniejszego obwieszczenia jednolity tekst rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 6 lipca 2010 r. w sprawie kierowania ruchem drogowym (Dz. U. Nr 123, poz. 840), z uwzględnieniem zmian wprowadzonych rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 16 października 2012 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie kierowania ruchem drogowym (Dz. U. poz. 1140).

2. Podany w załączniku do niniejszego obwieszczenia tekst jednolity rozporządzenia nie obejmuje § 2 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 16 października 2012 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie kierowania ruchem drogowym (Dz. U. poz. 1140), który stanowi:

„§ 2. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem § 1 pkt 1 lit. a, pkt 2 lit. a oraz pkt 3 lit. a i b, które wchodzi w życie z dniem 19 października 2012 r.”.

Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji: *M. Błaszczak*

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH I ADMINISTRACJI¹⁾

z dnia 6 lipca 2010 r.

w sprawie kierowania ruchem drogowym

Na podstawie art. 6 ust. 4 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 2012 r. poz. 1137, z późn. zm.²⁾) zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa:

- 1) organizację oraz sposób dawania poleceń i sygnałów uczestnikowi ruchu lub innej osobie znajdującej się na drodze;
- 2) program i tryb prowadzenia szkolenia w zakresie dawania poleceń i sygnałów osobom, o których mowa w pkt 1;
- 3) wzór zaświadczenia o ukończeniu szkolenia;
- 4) wysokość stawek za szkolenia oraz tryb ich pobierania i zwrotu;
- 5) katalog osób upoważnionych do wykonywania czynności, o których mowa w pkt 1;
- 6) okoliczności, szczegółowe warunki oraz sposób wykonywania czynności, o których mowa w pkt 1.

§ 2. 1. Do dawania poleceń i sygnałów uczestnikowi ruchu lub innej osobie znajdującej się na drodze upoważnia się:

- 1) osoby odpowiedzialne za utrzymanie porządku podczas przemarszu procesji, pielgrzymki, konduktu pogrzebowego lub innej zorganizowanej grupy – jeżeli jest to niezbędne do zapewnienia ich bezpiecznego przemarszu;
- 2) strażaków jednostek ochrony przeciwpożarowej, o których mowa w art. 15 pkt 1a–5 i 8 ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz. U. z 2009 r. Nr 178, poz. 1380, z późn. zm.³⁾) – podczas wykonywania czynności związanych z prowadzeniem akcji ratowniczej;
- 3) (uchylony);⁴⁾
- 4) umundurowanych i odpowiednio oznakowanych pracowników nadzoru ruchu komunikacji miejskiej – podczas wykonywania czynności związanych z zapewnieniem płynności ruchu pojazdów komunikacji miejskiej, zdarzeń drogowych oraz awarii technicznych z udziałem tych pojazdów;
- 5) (uchylony);⁴⁾
- 6) członków zespołu ratownictwa medycznego – podczas akcji prowadzenia medycznych czynności ratunkowych do czasu przybycia na miejsce zdarzenia innych osób uprawnionych do dawania poleceń i sygnałów uczestnikowi ruchu lub innej osobie znajdującej się na drodze.

2. (uchylony).⁵⁾

¹⁾ Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji kieruje działem administracji rządowej – sprawy wewnętrzne, na podstawie § 1 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 listopada 2015 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji (Dz. U. poz. 1897 i 2088).

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2012 r. poz. 1448, z 2013 r. poz. 700, 991, 1446 i 1611, z 2014 r. poz. 312, 486, 529, 768, 822 i 970 oraz z 2015 r. poz. 211, 541, 591, 933, 1038, 1045, 1273, 1326, 1335, 1830, 1844, 1893, 2183 i 2281.

³⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2010 r. Nr 57, poz. 353, z 2012 r. poz. 908, z 2013 r. poz. 1635 oraz z 2015 r. poz. 867 i 1505.

⁴⁾ Przez § 1 pkt 1 lit. a rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 16 października 2012 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie kierowania ruchem drogowym (Dz. U. poz. 1140), które weszło w życie z dniem 2 listopada 2012 r.; wszedł w życie z dniem 19 października 2012 r.

⁵⁾ Przez § 1 pkt 1 lit. b rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 4.

§ 3. 1. Polecenia i sygnały dawane przez osoby kierujące ruchem powinny być jednoznaczne i zrozumiałe dla osób, dla których są przeznaczone.

2. Sposób dawania poleceń i sygnałów do kierowania ruchem na skrzyżowaniu przez osoby, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy, określa załącznik nr 1 do rozporządzenia.

§ 4. 1. Polecenia i sygnały, o których mowa w § 3, uprawniona osoba daje za pomocą postawy i ruchu rąk, tarczy do zatrzymywania pojazdów, a w warunkach niedostatecznej widoczności – latarki wyposażonej w światło czerwone lub światło czerwone i zielone albo tarczy do zatrzymywania pojazdów ze światłem odblaskowym lub światłem czerwonym.

2. Przepis ust. 1 nie dotyczy:

- 1) osób, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1, 2 i 4 ustawy, kierujących ruchem na skrzyżowaniu i w obrębie przejazdu kolejowego; osoby te, kierując ruchem na skrzyżowaniu w warunkach niedostatecznej widoczności, mogą używać latarki wyposażonej w światło czerwone lub światło czerwone i zielone albo tarczy do zatrzymywania pojazdów ze światłem odblaskowym lub światłem czerwonym;
- 2) osoby nadzorującej bezpieczne przejście dzieci przez jezdnię w wyznaczonym miejscu.

§ 5. Pracownik kolejowy na przejeździe kolejowym, dla zwrócenia uwagi na dawane za pomocą tarczy do zatrzymywania pojazdów lub latarki ze światłem czerwonym polecenia i sygnały, może dodatkowo używać trąbki sygnalizacyjnej lub gwizdka.

§ 6. 1. Osoba nadzorująca bezpieczne przejście dzieci przez jezdnię w wyznaczonym miejscu powinna być podczas dawania poleceń i sygnałów wyposażona w kwadratową tarczę barwy żółtej fluorescencyjnej z umieszczonym w polu ośmiokątnym znakiem barwy czerwonej z napisem „STOP”.

2. Polecenia i sygnały dla kierujących pojazdami osoba nadzorująca bezpieczne przejście dzieci przez jezdnię daje za pomocą tarczy, o której mowa w ust. 1.

3. Osoba, o której mowa w ust. 1, przed podaniem sygnału do wstrzymania ruchu pojazdów jest obowiązana:

- 1) wejść na przejście dla pieszych z uniesioną tarczą, w sposób niezmuszający kierujących do gwałtownego hamowania; płaszczyzna tarczy powinna być skierowana w stronę jadących pojazdów;
- 2) zezwolić pieszym na przejście przez jezdnię dopiero po upewnieniu się, że pojazdy się zatrzymały;
- 3) zejść z przejścia dopiero po opuszczeniu jezdni przez pieszych; oznacza to zezwolenie na kontynuowanie jazdy pojazdów.

4. Szczegółową specyfikację techniczną tarczy znaku, o której mowa w ust. 1, określa załącznik nr 2 do rozporządzenia.

§ 7. 1.⁶⁾ Osoby, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1–3c i 11 ustawy, powinny być podczas dawania poleceń i sygnałów w zakresie kierowania ruchem na drodze wyposażone w kamizelki barwy żółtej z elementami odblaskowymi oraz wyróżnikiem określającym formację, do której przynależą.

2.⁶⁾ Osoby, o których mowa w § 2 ust. 1 pkt 1, 2 i 4 oraz art. 6 ust. 1 pkt 7, 8 i 12 ustawy, powinny być podczas dawania poleceń i sygnałów w zakresie kierowania ruchem na drodze wyposażone w kamizelki barwy pomarańczowej z elementami odblaskowymi oraz wyróżnikiem określającym odpowiednio przedsiębiorcę, którego są pracownikami, lub rodzaj wykonywanych czynności na drodze albo służbę, do której przynależą.

3. (uchylony).⁷⁾

4. Strażak Państwowej Straży Pożarnej oraz członek ochotniczej straży pożarnej dający polecenia i sygnały w zakresie kierowania ruchem na drodze podczas wykonywania czynności związanych z prowadzeniem akcji ratowniczej powinni być wyposażeni w ubranie specjalne zgodne z wymogami określonymi w przepisach określających strój tych formacji.

5. Członek zespołu ratownictwa medycznego dający polecenia i sygnały w zakresie kierowania ruchem na drodze podczas akcji prowadzenia medycznych czynności ratunkowych do czasu przybycia na miejsce zdarzenia innych osób uprawnionych do dawania poleceń i sygnałów uczestnikowi ruchu lub innej osobie znajdującej się na drodze powinien być wyposażony w ubranie z elementami odblaskowymi.

⁶⁾ W brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 2 lit. a rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 4; wszedł w życie z dniem 19 października 2012 r.

⁷⁾ Przez § 1 pkt 2 lit. b rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 4.

5a.⁸⁾ Ratownik górski dający polecenia lub sygnały w zakresie kierowania ruchem na drodze podczas wykonywania czynności związanych z prowadzeniem akcji ratowniczej powinien być wyposażony w ubranie z elementami odblaskowymi oraz wyróżnikiem określającym podmiot uprawniony do wykonywania ratownictwa górskiego, w którym jest zatrudniony, pełni służbę lub którego jest członkiem.

6. Przepisu ust. 1 nie stosuje się w przypadkach wymagających natychmiastowego działania do osób wyposażonych w strój służbowy posiadający widoczne stałe elementy odblaskowe z wyróżnikiem określającym formację.

§ 8. 1. Stawka opłaty za szkolenie, o którym mowa w art. 6 ust. 3a ustawy, powinna zostać określona jako stawka opłaty za godzinę wykładową, pomnożoną przez liczbę godzin wykładowych, określoną w załączniku nr 3 do rozporządzenia.

2. Stawka opłaty za godzinę wykładową szkolenia powinna być wyznaczona w oparciu o średnie koszty zorganizowania szkolenia i wynosić nie więcej niż jedna ósma kosztów określonych w art. 6 ust. 3b ustawy.

§ 9. Program szkolenia w zakresie kierowania ruchem drogowym określa załącznik nr 3 do rozporządzenia.

§ 10. 1. Potwierdzeniem ukończenia szkolenia jest pozytywne zaliczenie testu i egzaminu praktycznego zgodnie z zakresem programu szkolenia. Dokumentem potwierdzającym posiadanie uprawnień do wykonywania niektórych czynności związanych z kierowaniem ruchem drogowym jest zaświadczenie o ukończeniu szkolenia wydane przez dyrektora wojewódzkiego ośrodka ruchu drogowego.

2. Zaświadczenie, o którym mowa w ust. 1, zachowuje ważność przez okres 5 lat od daty wydania.

3. Po upływie okresu, o którym mowa w ust. 2, zaświadczenie wydaje się po odbyciu ponownego szkolenia.

4. Wojewódzki ośrodek ruchu drogowego prowadzi ewidencję wydanych zaświadczeń o ukończeniu szkolenia.

5. Wzór zaświadczenia, o którym mowa w ust. 1, określa załącznik nr 4 do rozporządzenia.

§ 11. 1. Opłata, o której mowa w § 8 ust. 1, dokonywana jest przez wpłatę na konto wskazane przez wojewódzki ośrodek ruchu drogowego albo w kasie wojewódzkiego ośrodka ruchu drogowego. Wpłata powinna być dokonana najpóźniej w dniu rozpoczęcia szkolenia.

2. Zwrot opłaty, o której mowa w § 8 ust. 1, dokonywany jest przez wpłatę na konto wskazane przez podmiot uprawniony do uzyskania zwrotu tej opłaty albo poprzez wypłatę w kasie wojewódzkiego ośrodka ruchu drogowego. Zwrot opłaty powinien zostać dokonany niezwłocznie.

§ 12. Zaświadczenia o ukończeniu szkolenia wydane na podstawie dotychczasowych przepisów zachowują ważność na okres, na który zostały wydane.

§ 13. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 10 lipca 2010 r.⁹⁾

⁸⁾ Dodany przez § 1 pkt 2 lit. c rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 4.

⁹⁾ Niniejsze rozporządzenie było poprzedzone rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 18 lipca 2008 r. w sprawie kierowania ruchem drogowym (Dz. U. Nr 132, poz. 839), które utraciło moc na podstawie art. 36 pkt 5 ustawy z dnia 7 maja 2009 r. o uchyleniu lub zmianie niektórych upoważnień do wydawania aktów wykonawczych (Dz. U. Nr 98, poz. 817).

Załącznik nr 1

SPOSÓB DAWANIA POLECEŃ I SYGNAŁÓW DO KIEROWANIA RUCHEM NA SKRZYŻOWANIU

§ 1. 1. Przed podjęciem czynności kierowania ruchem drogowym policjant jest obowiązany powiadomić dyżurnego stanowiska kierowania właściwej terytorialnie jednostki Policji o przystąpieniu do wykonania tych czynności. Natomiast przed podjęciem czynności kierowania ruchem drogowym przez żołnierza Żandarmerii Wojskowej lub żołnierza wojskowego organu porządkowego obowiązany jest on osobiście lub przez przełożonego albo innego uprawnionego żołnierza powiadomić najbliższą właściwą terytorialnie jednostkę Policji.

2. Podejmując kierowanie ruchem, policjant lub żołnierz, o którym mowa w ust. 1, zwany dalej „kierującym ruchem”, powinien zająć miejsce na skrzyżowaniu zapewniające jego dobrą widoczność i bezpieczeństwo oraz sprawne i skuteczne wykonywanie czynności związanych z kierowaniem ruchem.

3. Jeżeli przez skrzyżowanie przebiegają tory tramwajowe, miejsce kierowania powinno być w miarę możliwości usytuowane poza nimi, z uwzględnieniem warunków określonych w ust. 2.

§ 2. 1. Jeżeli kierowanie ruchem podejmuje jednocześnie kilku policjantów lub żołnierzy, to jeden z nich, zwany dalej „wiodącym”, powinien zająć takie miejsce, z którego będzie miał warunki do obserwacji ruchu w całym rejonie kierowania, a jednocześnie sam będzie widoczny dla pozostałych uczestników ruchu.

2. Osoby, o których mowa w ust. 1, powinny dostosować zmiany kierunku ruchu do sygnałów dawanych przez wiodącego.

§ 3. 1. Kierujący ruchem powinien wejść na skrzyżowanie w taki sposób, aby być widocznym dla wszystkich uczestników ruchu, nie zakłócając ruchu pojazdów i pieszych.

2. Po wejściu na skrzyżowanie kierujący ruchem przyjmuje pozycję zgodną z odbywającym się ruchem, czyniąc to w następujący sposób:

- 1) pozycja podstawowa: linia barków wskazuje otwarty kierunek ruchu, ręce opuszczone wzdłuż tułowia, głowa wykonuje zwroty w lewo i w prawo, nogi w lekkim rozkroku (rys. 1a i 1b);
- 2) gesty upewniające uczestników ruchu o utrzymaniu kierunku i przyspieszające przejazd pojazdów wykonuje:
  - a) prawą ręką od wyprostowanego ramienia w kierunku nadjeżdżających pojazdów do lewego barku na wysokości twarzy, zginając rękę w łokciu i utrzymując dłoń pionowo, stroną zewnętrzną do nadjeżdżających pojazdów (rys. 2a, 2b i 2c),
  - b) lewą ręką od wyprostowanego ramienia w kierunku nadjeżdżających pojazdów, zginając ją za siebie tak, aby dłoń znalazła się na wysokości lewego ucha (rys. 3a, 3b i 3c).

3. W celu wykonania zmiany kierunku ruchu kierujący ruchem wybiera najdogodniejszy moment, a następnie:

- 1) podnosi prawą rękę przodem do góry, tak aby dłoń znalazła się powyżej głowy, a ręka była lekko zgięta w łokciu (rys. 4a, 4b i 4c); podczas podnoszenia ręki i po zakończeniu tej czynności kierujący ruchem upewnia się, czy wszyscy uczestnicy ruchu zastosowali się do sygnału zabraniającego wjazdu i wejścia na skrzyżowanie;
- 2) wykonuje zwrot o 90° w lewo lub w prawo z podniesioną prawą ręką do góry, po upewnieniu się, że wszyscy opuścili skrzyżowanie;
- 3) wyciąga poziomo obie ręce w bok na wysokość barków (rys. 5);
- 4) prawą ręką zgiętą w łokciu wykonuje ruch łukiem przed sobą (dłoń na wysokości twarzy) do lewego barku; jednocześnie lewą rękę zgina w łokciu i kieruje w górę za siebie na wysokość lewego ucha, po czym obie ręce opuszcza w dół wzdłuż tułowia (rys. 6).

Czynności opisane w pkt 3 i 4 wykonuje się tylko raz.

4. Otwarcia wjazdów lub wejść na skrzyżowanie można dokonać również w cyklu niesymetrycznym, jeżeli wynika to z sytuacji ruchowej, a w szczególności gdy piesi nie zdążyli opuścić jezdni.

5. W celu przyspieszenia przejazdu pojazdów należy wykonać gesty określone w ust. 2 pkt 2.

6. Kierujący ruchem w celu zwrócenia uwagi kierujących i pieszych na dawane sygnały może używać gwizdka.

§ 4. 1. Częstotliwość zmian kierunku ruchu powinna być dostosowana do natężenia ruchu na drodze oraz rodzaju i liczby nadjeżdżających pojazdów, tak aby nie dopuścić do blokowania skrzyżowania.

2. Kierujący ruchem w miarę możliwości powinien umożliwić w pierwszej kolejności przejazd pojazdom komunikacji zbiorowej (tramwaje, autobusy, trolejbusy) oraz pojazdom długim, ciężkim lub powolnym.

§ 5. 1. W celu zatrzymania pojazdu nadjeżdżającego z lewej strony kierujący ruchem wyciąga w bok lewą rękę zgiętą w łokciu, przedramię i dłoń skierowane w górę, dłoń zwrócona wewnętrzną stroną w kierunku zatrzymywanych pojazdów (rys. 7).

2. Zatrzymanie pojazdu nadjeżdżającego z prawej strony następuje przez podniesienie prawej ręki, tak aby ramię i przedramię tworzyły kąt zbliżony do prostego, a wewnętrzna strona dłoni była zwrócona w kierunku zatrzymywanych pojazdów; dłoń powinna znajdować się na wysokości głowy lub nieco wyżej (rys. 8).

§ 6. 1. W przypadku sprowadzania pojazdu do kierującego ruchem na linię osi skrzyżowania (na kierunku otwartym) kierujący ruchem powinien wykonać ręką ruch po łuku w płaszczyźnie pionowej, zginając rękę harmonijnie w łokciu, nadgarstku i samej dłoni (rys. 9a i 9b).

2. Innym sygnałem wyrażonym tą samą ręką (całą dłonią) może on wskazać miejsce na skrzyżowaniu do chwilowego zatrzymania pojazdu.

§ 7. Otwierając ruch w kierunku w prawo przy ruchu zamkniętym, kierujący ruchem czyni to ruchem ręki po łuku (od prawej do lewej strony) w płaszczyźnie poziomej.

§ 8. 1. W celu przepuszczenia pojazdów jadących z lewej strony i skręcających w lewo, bez objeżdżania kierującego ruchem, kierujący ruchem wykonuje następujące czynności:

- 1) ustala odpowiedni moment do zatrzymania pojazdów; przyspiesza ruch tych, którzy znajdują się blisko skrzyżowania (wykonując gesty określone w § 3 ust. 2 pkt 2);
- 2) daje polecenie zatrzymania się w sposób, o którym mowa w § 6 ust. 2;
- 3) po upewnieniu się, że kierujący pojazdami zauważyli sygnał i stosują się do niego, wyciąga prawą rękę lekko zgiętą w łokciu przed siebie (dłoń w płaszczyźnie pionowej, palce złączone) i wysuwa lewą nogę do przodu (rys. 10a i 10b);
- 4) po uzyskaniu pewności, że pojazdy zatrzymały się, odwraca głowę w kierunku pojazdów skręcających w lewo, wyciąga lewą rękę w bok, wskazując pojazd skręcający, i łukiem w płaszczyźnie poziomej, poruszając ją w kierunku nadgarstka prawej ręki, daje polecenie opuszczenia skrzyżowania w lewo (rys. 11a i 11b).

2. Wykonując czynności, o których mowa w ust. 1, kierujący ruchem powtarza ruchy ręki tak, aby każdy skręcający w lewo widział je i przyspieszał jazdę, w miarę jak stają się one szybkie i energiczne.

3. Po skręceniu pojazdów w lewo powinno się zmienić kierunek ruchu na poprzeczny.

§ 9. 1. W celu przepuszczenia pojazdów jadących z prawej strony i skręcających w lewo, bez objeżdżania kierującego ruchem, kierujący ruchem wykonuje następujące czynności:

- 1) zatrzymuje pojazdy nadjeżdżające z lewej strony przez podniesienie pionowo w bok lewej ręki, zgiętej w łokciu pod kątem zbliżonym do prostego, tak aby wewnętrzna strona dłoni (palce złączone) była zwrócona do nadjeżdżających pojazdów (rys. 12);
- 2) prawą ręką wskazuje pierwszy pojazd skręcający w lewo z prawej strony i przenosząc ją górą za siebie na wysokości prawej części karku – zezwala na skręcenie w lewo za sobą (rys. 13a i 13b).

2. Ruchy wykonywane prawą ręką powinny być powtarzane, aby każdy skręcający w lewo widział je i przyspieszał jazdę, w miarę jak stają się one szybkie i energiczne.

§ 10. Przepisy § 8 i 9 stosuje się odpowiednio przy dawaniu sygnałów innym kierującym w rozumieniu przepisów ustawy.

§ 11. 1. Jeżeli do skrzyżowania zbliżają się pojazdy z dwóch przeciwnych kierunków i zamierzają skręcić w lewo, kierujący ruchem powinien ocenić, z którego kierunku nadjeżdżające pojazdy będą potrzebowały więcej czasu na opuszczenie skrzyżowania, i tym pojazdom umożliwić przejazd w pierwszej kolejności. Pojazdy nadjeżdżające z drugiego kierunku mogą w tym czasie samodzielnie opuścić skrzyżowanie bądź opuścić je w momencie, gdy kierujący ruchem stoi z podniesioną ręką do góry (co oznacza mającą nastąpić zmianę dotychczas dawanych sygnałów).

2. Jeżeli warunki bezpieczeństwa i szerokość jezdni (skrzyżowania) na to pozwalają, to kierujący ruchem może przepuścić pojazdy skręcające w lewo w dwóch lub więcej rzędach.

§ 12. 1. Ruch pojazdów skręcających w lewo należy ubezpieczać przed ewentualną kolizją z pojazdami jadącymi prosto. Ubezpieczenie takie kierujący ruchem może wykonać na przemian, raz dla skręcających w lewo z jego lewej strony, drugi raz dla skręcających w lewo z jego prawej strony. Ubezpieczenie takie kierujący ruchem wykonuje tylko dla pojazdów skręcających w lewo z jednego kierunku.

2. Po rozpoczęciu ruchu pojazdów skręcających w lewo kierujący ruchem może w tym czasie dawać także inne znaki dodatkowe, w szczególności przyspieszenie ruchu pojazdów czy zezwolenie na skręcenie w prawo przy ruchu zamkniętym.

3. Po wykonaniu czynności, o których mowa w ust. 1 i 2, kierujący ruchem powinien zmienić kierunek ruchu.

§ 13. 1. Jeżeli do skrzyżowania zbliża się pojazd uprzywilejowany, kierujący ruchem powinien zapewnić mu bezpieczny przejazd przez zatrzymanie całego ruchu pojazdów i pieszych. W tym celu daje kilka sygnałów gwizdkiem, z jednoczesnym podniesieniem prawej ręki do góry, dając sygnał „uwaga” (rys. 4c).

2. Kierujący ruchem w okolicznościach, o których mowa w ust. 1, może zatrzymywać pomocniczo lewą ręką pieszych lub pojazdy zbliżające się z określonego kierunku.

§ 14. Podczas kierowania ruchem kierujący ruchem może poruszać się po skrzyżowaniu, nie zmieniając jednak pozycji ciała w stosunku do obowiązującego w danym czasie kierunku ruchu.

Rys. 1a

Rys. 1b

Rys. 2a

Rys. 2b

Rys. 2c

Rys. 3a

Rys. 3b

Rys. 3c

Rys. 4a

Rys. 4b

Rys. 4c

Rys. 5

Rys. 6

Rys. 7

Rys. 8

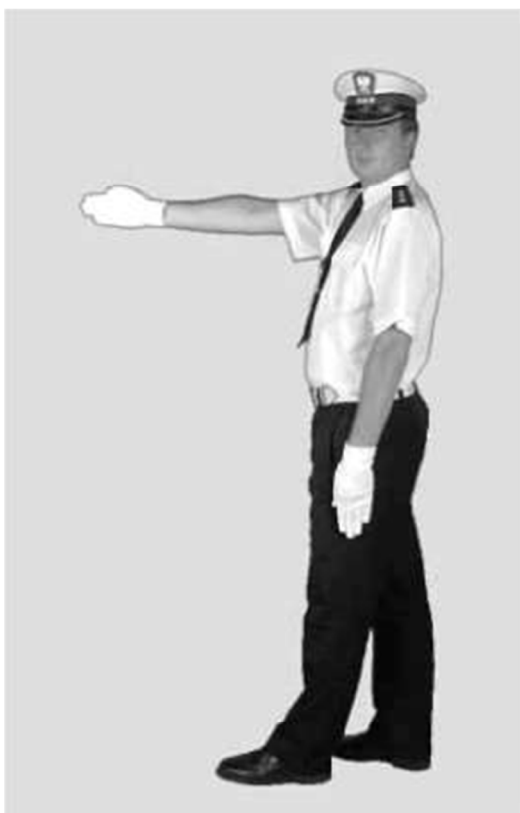
Rys. 9a

Rys. 9b

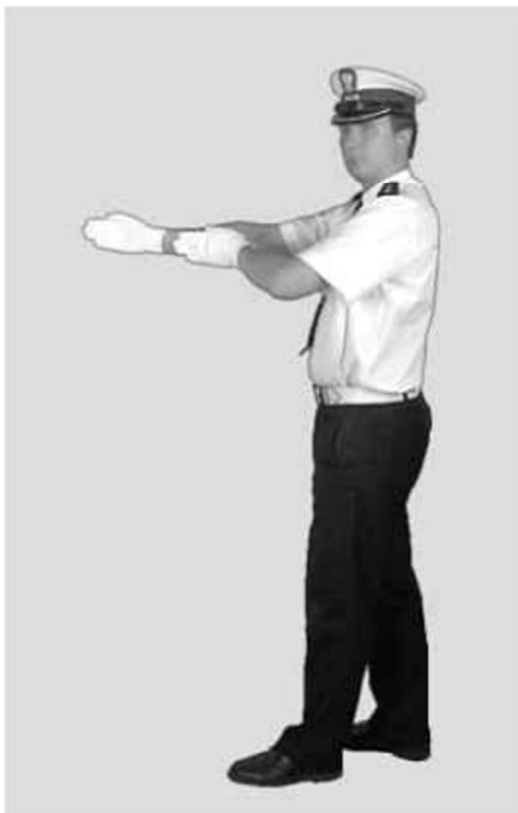
Rys. 10a

Rys. 10b

Rys. 11a

Rys. 11b

Rys. 12

Rys. 13a

Rys. 13b

SZCZEGÓŁOWA SPECYFIKACJA TECHNICZNA TARCZY ZNAKU UŻYWANEGO PRZEZ OSOBE NADZORUJĄCĄ BEZPIECZNE PRZEJŚCIE DZIECI PRZEZ JEZDNIĘ W WYZNACZONYM PUNKCIE

I. Ogólne warunki specyfikacji

1. Przedmiot specyfikacji

Przedmiotem szczegółowej specyfikacji technicznej są wymagania dotyczące wykonania specjalistycznej tarczy znaku używanego przez osobę nadzorującą bezpieczne przejście dzieci przez jezdnię w wyznaczonym punkcie, zwanego dalej „znakiem”.

2. Ogólne warunki dotyczące materiałów

Materiały użyte do produkcji znaku powinny charakteryzować się wysoką jakością, trwałością, odblaskowością oraz mieć odpowiednią kolorystykę, zgodnie z tabelami nr 2 i 3. Wszystkie materiały zastosowane w produkcji powinny zapewnić co najmniej 2-letni okres używalności znaku, bez wyraźnego pogorszenia walorów funkcjonalnych.

3. Warunki techniczne dotyczące materiałów

Znak powinien być pokryty lub wykonany z materiałów odblaskowych fluorescencyjnych barwy żółtej, według parametrów określonych w tabeli nr 3, charakteryzujących się bardzo dobrą widzialnością w różnych porach dnia, trudnych warunkach atmosferycznych oraz w nocy w szczególności powinny być intensywnie widoczne w światłach reflektorów samochodowych. Barwa materiału zarówno w dzień, jak i oświetlonego w nocy powinna być taka sama.

Minimalny współczynnik odblaskowości znaku nie może być niższy niż określony w tabeli nr 1. Dla folii zadrukowanej dopuszcza się spełnienie wymagań zawartych w tabeli nr 1 obniżonych do 30% podanych wartości.

4. Warunki wykonania

Znak należy wykonać na wzór znaku B-20 „STOP” (ośmiokąt wpisany w koło o średnicy 350 mm), umieszczony w polu o kształcie kwadratu o boku 500 mm (± 10 mm), wielkość i grubość liter dużych w grupie IV dla znaków małych określonych w przepisach w sprawie szczegółowych warunków technicznych dla znaków i sygnałów drogowych oraz urządzeń bezpieczeństwa ruchu drogowego i warunków ich umieszczania. Zarówno znak „STOP”, jak i kwadratowe pole, na którym ma być umieszczony, powinny być wykonane lub pokryte materiałem odblaskowym z minimalnym współczynnikiem odblaskowości określonym w tabeli nr 1.

Barwa tła znaku „STOP” – czerwona (tabela nr 2). Barwa napisu i obwódki znaku „STOP” oraz kwadratowego pola – żółta fluorescencyjna (tabela nr 3). Treść znaku powinna być naniesiona metodą sitodruku na podkład odblaskowy.

Znak powinien być wykonany jako obustronny, o identycznych parametrach dla każdej strony.

Tarcza znaku nie może mieć ostrych krawędzi i powinna cechować się niezbędną sztywnością eksploatacyjną.

Tarcza znaku powinna być umieszczona na słupku o średnicy nie większej niż 30 mm, o długości 1500 mm, licząc od dolnej krawędzi tarczy znaku. Dopuszcza się wykonanie słupka z drewna, tworzywa sztucznego lub lekkiego stopu metalu. Barwa słupka powinna być czerwona, szara lub biała.

Znak powinien być zgodny z Polską Normą PN EN 471 w zakresie odblaskowości i barwy materiałów. W przypadku powołań niedatowych tej normy stosuje się ostatnie wydanie powołanej publikacji normy.

II. Warunki, jakie powinny spełniać materiały do wykonania tarczy znaku

Tabela nr 1. Minimalne wartości powierzchniowego współczynnika odbłasku w $\text{cd} \times \text{lx}^{-1} \times \text{m}^{-2}$ dla materiału odbłaskowego klasy drugiej

Kąt obserwacji	Kąt oświetlenia β_1 ($\beta_2=0$)			
	5°	20°	30°	40°
12'	330	290	180	65
20'	250	200	170	60
1°	25	15	12	10
1°30'	10	7	5	4

Tabela nr 2. Barwa materiału podłożowego

Barwa	Współrzędne chromatyczności punktów narożnych		Minimalny współczynnik luminancji
	x	y	β min
1	2	3	4
fluorescencyjna pomarańczowoczerwona	0,610	0,390	0,40
	0,535	0,375	
	0,570	0,340	
	0,655	0,345	
fluorescencyjna czerwona	0,655	0,345	0,25
	0,570	0,340	
	0,595	0,315	
	0,690	0,310	

Tabela nr 3. Barwa materiałów o własnościach kombinowanych

Barwa	Współrzędne chromatyczności punktów narożnych		Minimalny współczynnik luminancji
	x	y	β min
fluorescencyjna żółta	0,387	0,610	0,70
	0,356	0,494	
	0,398	0,452	
	0,460	0,540	

WZÓR TARCZY ZNAKU

PROGRAM SZKOLENIA W ZAKRESIE KIEROWANIA RUCHEM DROGOWYM

Zagadnienia		Liczba godzin
1		2
I.	Zakres kompetencji osób uprawnionych do kierowania ruchem drogowym	1
	<p>W zależności od podmiotów uczestniczących w szkoleniu, wskazanie uprawnień:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) pracownikom kolejowym na przejazdach kolejowych; 2) osobom działającym w imieniu zarządcy drogi oraz osobom wykonującym roboty na drodze na zlecenie lub za zgodą zarządcy drogi; 3) osobom nadzorującym bezpieczne przejście dzieci przez jezdnię w wyznaczonym miejscu; 4) kierującym autobusem szkolnym w miejscach postoju związanych z wsiadaniem lub wysiadaniem dzieci; 5) strażnikom leśnym lub funkcjonariuszom Straży Parku – na terenie odpowiednio lasu lub parku narodowego; 6) osobom odpowiedzialnym za utrzymanie porządku podczas przemarszu procesji, pielgrzymki, konduktu pogrzebowego lub innej zorganizowanej grupy – jeżeli jest to niezbędne do zapewnienia ich bezpiecznego przemarszu; 7) strażakom jednostek ochrony przeciwpożarowej, o których mowa w art. 15 pkt 1a–5 i 8 ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz. U. z 2009 r. Nr 178, poz. 1380, z późn zm.), podczas wykonywania czynności związanych z prowadzeniem akcji ratowniczej; 8) (uchylony);¹⁰⁾ 9) pracownikom nadzoru ruchu komunikacji miejskiej – podczas wykonywania czynności związanych z zapewnieniem płynności ruchu komunikacji miejskiej, zdarzeń drogowych oraz awarii technicznych z udziałem tych pojazdów; 10)¹¹⁾ pilotom – podczas wykonywania czynności związanych z przejazdem pojazdów nienormatywnych; 11) członkom zespołu ratownictwa medycznego – podczas akcji prowadzenia medycznych czynności ratunkowych do czasu przybycia na miejsce zdarzenia innych osób uprawnionych do dawania poleceń i sygnałów uczestnikowi ruchu lub innej osobie znajdującej się na drodze; 12)¹²⁾ ratownikom górskim podczas wykonywania czynności związanych z prowadzeniem akcji ratowniczej 	
II.	Podstawowe zasady bezpieczeństwa ruchu drogowego i zagrożenia, jakie niesie charakter pracy na drodze. Rodzaj i znaczenie wykonywanych prac na drodze oraz utrudnienia w ruchu, które się z nimi wiążą	2
	<p>Omówienie możliwości wystąpienia:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) różnych reakcji kierujących pojazdami; 2) konieczności prowadzenia ruchu wahadłowego; 3) różnych warunków atmosferycznych, w szczególności niedostatecznej widoczności; 4) różnych warunków drogowych, w szczególności natężenia ruchu; 5) unieruchomienia pojazdu na przejeździe kolejowym 	

¹⁰⁾ Przez § 1 pkt 3 lit. a rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 4; wszedł w życie z dniem 19 października 2012 r.

¹¹⁾ W brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 3 lit. b rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 4; wszedł w życie z dniem 19 października 2012 r.

¹²⁾ Dodany przez § 1 pkt 3 lit. c rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 4.

1		2
III.	Możliwości reakcji na zachowania uczestników ruchu drogowego niezgodne z prawem Omówienie treści wybranych przepisów Kodeksu wykroczeń, które sankcjonują niestosowanie się do sygnałów osób uprawnionych do kierowania ruchem drogowym, oraz czynności, jakie należy podjąć w sytuacji zaistnienia zdarzenia drogowego. Wskazanie możliwości skierowania do sądu wniosku o ukaranie osób niestosujących się do poleceń lub sygnałów osoby uprawnionej do kierowania ruchem. Prezentowanie wzoru wniosku o ukaranie i wskazanie zakresu informacji, które powinny zawierać notatka lub pismo przekazane Policji, dotyczące sprawy wykroczenia i okoliczności popełnionego wykroczenia.	1
IV.	Zasady odpowiedzialności osób kierujących ruchem drogowym w świetle przepisów prawa wykroczeń oraz prawa karnego	1
V.	Sposób dawania sygnałów i poleceń w świetle obowiązujących przepisów połączony z ćwiczeniami praktycznymi. Zwrócenie szczególnej uwagi na umiejętności oceniania przez słuchaczy prędkości pojazdów oraz możliwości ich bezpiecznego zatrzymania się	2
VI.	Sprawdzenie stopnia opanowania materiału w formie testu oraz w warunkach symulowanych (rzeczywistych)	1
Razem godzin		8

WZÓR ZAŚWIADCZENIA O UKOŃCZENIU SZKOLENIA

<p>Wojewódzki Ośrodek Ruchu Drogowego w .....</p> <p>ZAŚWIADCZENIE NR .....</p> <p>o ukończeniu szkolenia z zakresu wykonywania niektórych czynności związanych z kierowaniem ruchem drogowym, wydane dla</p> <p>..... (imię i nazwisko)</p> <p>..... (instytucja)</p> <p>Ważne z dokumentem tożsamości lub prawem jazdy</p> <p>do dnia ..... 20 .... r.</p> <p>mp.</p> <p>..... (podpis dyrektora WORD)</p>	<p>Niniejszy dokument, na podstawie § 10 ust. 1 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 6 lipca 2010 r. w sprawie kierowania ruchem drogowym (Dz. U. z 2016 r. poz. 143), upoważnia wymienioną osobę do wykonywania czynności związanych z kierowaniem ruchem drogowym, określonych w</p> <p>..... *</p> <p>* Należy wpisać co najmniej jedną podstawę prawną uprawniającą do kierowania ruchem drogowym, określoną w ustawie z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym lub rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie kierowania ruchem drogowym.</p>
---	--